Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४६४९

Title आदित्यपुराणे श्रावणद्वादशीमाहात्म्यम्

Author x

Extent ७ पत्राणि Age x

Subject पुराण माहात्म्यादि

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

श्रावणद्वादशी माहात्म्यम् आदिपुराणे

पद्द प५

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पं॰स्तवटीका
१२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥गसंप्र॥

॥श्री गणेशाय नमः॥ वरो वरेण्यो वरदो वाराहो धरणीधरः॥ अपवित्रं पवित्रं मां कु
रोतु भगवान् हरिः॥ सहस्रशीर्षेत्यावाहनं॥ वरदं पूजयिष्यामि सरितां संगमे
जले॥ पंचरत्नसमायुक्तं तेन तुष्टस्तु वामनः॥ एतावानस्येत्यासनं॥ शतसौ
पुष्पसंकाशं नीलजं जिनप्रभं॥ कुरुक्षेत्रे प्रतिष्ठाप्य वामनं तं भजाम्यहं
॥त्रिपादूर्ध्व इति पाद्यं॥ गंगासरस्वती पुण्या माधवचरणच्युता॥ पच्युता
र्थं मया दत्तं गोविंदः प्रतिगृह्यतां॥ पादस्यां परया भक्त्या सर्वपापहरं तु मे॥
त्रिपादूर्ध्व इति अर्घ्यं॥ गंगाजलसमानीतं सुवर्णकलशे स्थितं॥ आचम्यतां हृ
स्या षीकेश त्रैलोक्याघविनाशन॥ आचमनं॥ तत पंचामृत स्नानं॥ गंगासरस्वती
पुण्या पयोष्णी नर्मदाजलैः॥ स्नापितोसि मया देव तथा शांतिं प्रयच्छ मे॥ स्नानं॥
नमस्ते दितिपुत्राय पीतनिर्मलवाससे॥ वाससी देवतानीय प्रतिगृह्य नमोस्तु ॥१२॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ते ॥ वस्त्रं ॥ यज्ञोपवीतमिति यज्ञं ॥ मया चार्पितं संभृतं हृद्यानंदवर्द्धनं ॥ काश्मी
रघनसाराढ्यं चंदनं प्रतिगृह्यतां ॥ चंदनं ॥ अक्षताः धवला दिव्या सर्वकामफलप्र
दाः ॥ कुंकुमाक्ताः संरक्ताः पीयगृह्यतां परमेश्वर ॥ अक्षताः ॥ मल्लिकागतपुष्पं वज
ली पुष्पसमन्विता चंपकैर्जंबुजैर्युक्तं पुष्पं गृह्ण नमोस्तु ते ॥ पुष्पं ॥ अथांगपू
जा ॥ मत्स्याय नमः ॥ पादौ ॥ कूर्माय कटिं ॥ वाराहाय जठरं ॥ नारसिंहाय उदरं
वामनाय कंठं ॥ रामाय दक्षि ॥ परशुरामाय वामभुजं ॥ कृष्णाय नेत्रे ॥ बुद्धाय
ललाटं ॥ कल्किने सर्वांगं ॥ वनस्पत्युद्भवो दिव्यो नानागंधसुसंयुतः ॥ आघ्रेयः
सर्वदेवानां धूपोयं प्रतिगृह्यतां ॥ धूपं ॥ अग्निर्ज्योती रविर्ज्योतिस्तथैव ज्योतिषां
पते ॥ दीपोयं देवदेवेश प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यतां ॥ दीपं ॥ त्वं माता सर्वदेवानां त्वमेव जग
तः पिता ॥ मया निवेदितं भक्त्या नैवेद्यं प्रतिगृह्यतां ॥ नैवेद्यं ॥ आचमनं ॥ मध्ये पानीयं ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

रोम

उत्तरापोशनं ॥ हस्तप्रक्षालनं करोद्वर्त्तनं ॥ पूगीफलं ताम्बूलं ॥ इदं फलं मया देव स्था
पितं पुरतस्तव ॥ तेन मे सफलावाप्तिर्भवेज्जन्मनि जन्मनि ॥ फलं ॥ उप
के प्रजापतिर्विष्णु रुद्र आश्रि भास्करः ॥ उपाग्निर्वायुर्यमस्त्वष्टा सदा पापं हरंतु
मे ॥ इति दधिमन्थक स्थापनं ॥ सिद्धोसि दधिमन्थोसि खंडितोसि मया प्रभो ॥ त्रुटे
त्वा खिलो त्वं वामनाय नमोस्तु ते ॥ पूजनमंत्रः ॥ दधिमन्थघटं पूर्णं कर
कंजलसूरितं ॥ वामनप्रीणनार्थाय माधवाय ददाम्यहं ॥ दानं ॥ वामनो बु
द्धिदो दाता द्रव्यस्थो वामनः स्वयं ॥ वामनोऽस्य प्रदानेन वामनस्तु प्रतामिति ॥ दानं ॥
यन्त्रिया मन्त्रसंयुक्तं पत्रं पुष्पं फलं जलं ॥ निवेदितं च नैवेद्यं तद्गृहाण जगद्गुरो मासने
॥ प्रार्थना ॥ अतसीपुष्पसंकाशं निलिलज्जा जिन स्थापनं ॥ मंत्रहीनं ॥ अर्घ्यदानमन्त्रः ॥ इ
डस्यावरूपो देवो दितिहृदयनंदनः ॥ बलिबद्धस्त्वया देव गृहाणार्घ्यं तु वामनः ॥ इ ॥२॥
ति पूजासमाप्तः ॥ ॥ ॥ ॥स्थी॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

॥श्रीसरस्वत्यै नमः॥ सूत उवाच॥ शृणुष्वावहितो ब्रह्मन्कीर्त्यमानं मयानघ॥ तिथिनक्ष
त्रसंयोगमुपकारकरं नृणां॥१॥ स विधानं प्रवक्ष्यामि मंत्रं व्रतपानं नृणां॥ द्वाद
शी विष्णुदयिता द्वादशी द्वादशी वैष्णवी तिथिः॥२॥ श्रवणेन समायुक्ता कदाचिद्य
दि जायते॥ शुक्लपक्षे द्विजश्रेष्ठ कदाचिद्यदि जायते॥३॥ शुक्ले फाल्गुनपुष्येण द्वा
दशी जायते यदि॥ जाता विष्णुपदि सों तु जयावैतेन सा तिथिः॥४॥ यदि वा जायते कृ
ष्णे न कदाचिद्यदि जायते॥ उपोष्या च प्रयत्नेन मर्त्यैर्नारी हितार्थिभिः॥५॥ एकैकोपो
षितो धन्या रक्षो नातिजये प्रदा॥ कृतार्थो जायते मर्त्यस्तामुपोष्य द्विजोत्तमाः॥६॥
विधानं तत्प्रवक्ष्यामि शृणुष्वावहितो मम॥ ज्ञानमात्रेण येनेव सद्यः पापात्प्रमुच्यते॥
७॥ सर्वकृच्छ्र द्वादश्यां नित्यं यः कपेन्द्र किंनान्नतः॥ नारी वा पुरुषो विष्णुर्भक्तिपराय
णः॥८॥ दिव्यरूपधरः श्रीमान् विमानं परमास्थितं॥९॥ [illegible] वैर्गीयमानस्तु दिव्यभोग

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वामनना॰ समन्वितः ॥ ८ ॥ ब्रह्मणो दिवसं यावत्तावत् स्वर्गे महीयते ॥ कृत्वा सौवर्णिकं देवं वामनं तमम-
पात्रके ॥ ९ ॥ उपोषितो नरो भक्त्या आस्थाय [illegible] ततः पूजयेत्तु यथाविधि [illegible] देवं जनार्दनं ॥ १० ॥
॥ ११ ॥ ॥ ११ ॥ गन्धैः पुष्पैस्तथा धूपैर्नैवेद्यैर्विविधैरपि ॥ ततः पुरस्तु शुद्धं च न्यसेत् [illegible] ज्ञेन बुधः ॥ १२ ॥ कुशा-
स्तरणमाग्नेयं च दत्त्वा गरुडपूजितं ॥ तस्योपरि तिलान् [illegible] च कृष्णान् नामाष्टकं न्यसेत् [illegible]
पिकं तु [illegible] कटु पंच [illegible] ॥ १४ ॥ तिल [illegible] धूम [illegible] दत्वा ततः [illegible]
[illegible] संप्राप्य तेषु [illegible] ॥ १५ ॥ तेषां तु परि सौवर्णं वामनं विनिवेशयेत् [illegible] कुंकुमोदकेन
[illegible] गन्धवा गरुडपूजितं ॥ १६ ॥ ततः संपूजयेद्देवं पुनरेव जनार्दनं ॥ अनेनैव विधिना [illegible]
[illegible] पुराणपठनेन च ॥ १७ ॥ मत्स्याय पादौ संपूज्य कूर्माय च ततः कटिं ॥ वाराहायेति जठरं
नारसिंहाय [illegible] ॥ १८ ॥ वामनायेति कण्ठं तु [illegible] रामाय [illegible] ना [illegible]
[illegible] चतुर्भुजं तथा ॥ १९ ॥ मत्स्यं कूर्मं वराहं च नारसिंहं च वामनं ॥ रामं परशुरामं च वर-

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

न१

दं चैवार्चयाम्यहं ॥१९॥ अनेन विधिना पूज्यं वामनं तिलसंस्थितं ॥ ततस्तस्य स
मीपे तु दधिनक्तघटं न्यसेत् ॥२०॥ करकं पुरतः स्थाप्य गंधोदकसमन्वितं ॥
छत्रं वस्त्रादिकं स्नानं उपानहौ पादुकां च सुधौत पा ॥२१॥ न्यसेत्तस्य समीपे तु शुचि:
शुद्धेन चेतसा ॥ नैवेद्यैर्विविधैर्नक्तैः सर्वतस्तं प्रपूजयेत् ॥२२॥ पुष्पमंडपिकां
कृत्वा मंडपे तत्र विन्यसेत् ॥ श्रवणर्क्षे रवेर्दिने भूमिः सलिलो जाबिनिश्रितेः ॥२३॥
ततः प्रभाते विमले स्नात्वा कुतकुताशनः ॥ दद्यात्तं द्विजवर्याय वामनं तिलसं
स्थितं ॥२४॥ वामनो बुद्धिदो दाता द्रव्यस्थो वामनः स्वयं ॥ वामनो स्मर्तिका
हो वामनाय नमो नमः ॥२५॥ सा एवं विजया प्रोक्ता श्रवणेन समन्विता ॥ या
च पुष्येण संयुक्ता द्वादशी फाल्गुनेन तु ॥२६॥ जयेति सा च विख्याता सर्वपाप
प्रणाशिनी ॥ उपोष्य विधिवत्तां तु सर्वैः पापैः प्रमुच्यते ॥२७॥ एकादश्यां कृतात्

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

तेनास्त्रयं विधुनर्चयेत्॥ सौवर्णे रौप्यपात्रे वा दारुजे श्मनयेऽपि वा॥ ।।२८।। मृगचर्ममये वा
।।२।। पि मौञ्जि ग्रैवे कृतपे ऽपि वा॥ तिलोदकैः सवितारः प्रयमेन कुडुपेन वा॥२९॥ उपलोने
पलको धूमाय जे सुस्थे स्थित्ने नेवेत्॥ भक्तितो वित्तशाठ्येन सहितः स्वैः न कारयेत्॥
३०॥ मन्त्राकृत्तगुरुं त्यक्त्वा लुब्धावच्छगुरुं भवेत्॥ न क्रिमं त्रसमो पेती कोटिकोटिगु
णोत्तरो॥३१॥ मन्त्रोक्तेन विधानेन पूर्वोक्तेन च विस्तरात्॥ यस्त्विमं स्वरहस्यं च विधिं
से प्रतिकारयेत्॥३२॥ स माता सपिता ज्ञेय स्तस्मै संप्रतिपादयेत्॥ उपदेशप्रदो लो
के तारकः परिकीर्तितः॥३४॥ दानस्यास्य प्रभावेन पुरावृत्ते ष्टकृतु द्विजाः॥ वाचमाना
वधे वेण्य एवं तानुपकारकं॥३५॥ वैश्यः कश्चित् पुरा भग्नतनुः पापी हुहतो भुवि॥ ह
स्ति वर्ग हतिरश्चा लो वणिकृ पञ्चमो पञ्चविंशकः॥३६॥ समांडं विविधाकारं प्रगलसकं ।।४।।

४१ ४२

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

हुवाहनः॥ अनेकानि सहस्राणि कुम्भोऽेव तु वाहयेत॥ ३७॥ स तेन सह मोदेन देवो
लरमणाद्दृशिकूं॥ सगरश्च बहून्देशान्नमकन्मिवाणिकू सह॥ ३८॥ निर्जीवो चैव निर्वृ
कोस्त्रसवानुकसंयुतां॥ तत्र देवनशृगदेवसार्धं च द्दवाणिकू पर्पि॥ ३९॥ एकमेव
ययोनार्गैं स्त्पातेश्च मनपीहितः॥ ददर्श्यर्यं महान न्यो पिशृग नानाम हाग्रणं॥ ४०॥ ना
नावेशधवरस्णं तु नीवरणानां स्थितं पर्पि॥ तेषां मध्ये न हाकायः सुरूपः शुभदर्शी
नः॥ ४१॥ पिशाचानां धिपतिः श्रीमान्वृतैः सर्वैः परिवारितः॥ वाणिजोपित्तदा अयं
दृष्टोतिकमुपागमत॥ ४२॥ मातिनीतं स्वतः सोप ज्ञगाम पर्पि विंतयन्॥ तेपिग
लापिशृगवास्ते न्यग्रोधं सुमहातरुं॥ ४३॥ नीतयं सुविस्तीर्णं तदादेश्य दुपाव
स्तरं॥ विशिष्टे पुततस्तो पुरुकदेशेस्मि तो वाणिकू॥ ४४॥ प्रोतो बुभुक्षितश्चैव या

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

वदास्ते तदेश्वरः ॥ तावत्तो यो पिङ्गलाख्यो यः प्रधानो महानदकि ॥४५॥ अथ तस्मिन्स्था
पटो व्रजिष्ठं दिविमस्तेन पूजितः ॥ सिंकारूढः सकलश्च सजलैः पूतस्तिमितः ॥४६॥
तस्माद्वे यातत्तश्चैवः पिङ्गलो मौञ्जविक्रमः ॥ सर्वे पोदधिमस्ते तु वदपत्रेषु
पालिपत्र ॥४७॥ भुक्तेषु तेषु सत्सेषु पिबन्सुतो यमुत्तमं ॥ पिङ्गलाधिपतिः पश्चात्
बुभुजे सवालिकृततः ॥४८॥ नचता लियते चान्नं जलेन च द्विजसत्तम ॥ एवं दि
नानि वत्तारिदृष्टे वान्महदद्भुतं ॥४९॥ पंचमे हनि ततो दृष्ट्वा पिङ्गलाधिपतिं व
लिकृ ॥ बलिकृत ॥ आश्चर्यं निवेदितं दिव्यं किमिदं दृश्यते मया ॥५०॥ अनुगृह्य यमेस्वै
कथ्यतां यदि मन्यसे ॥ बहुभिर्भुक्तमन्यैश्च अन्ने यातिन संक्षये ॥५१॥ पीतेनेदृशं पानीयं मया
श्रूयेमिहोच्यतां ॥ कश्चित्त्वं च महाभाग देवो वा किं करः ॥५२॥ एतन्मे सर्वमस्ये लक्ष्मेहि वै

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

ममाप्रष्टुतः ॥ पिशाचत्वं ॥ अहमासन्पुरायावहुसंख्यो महाधनाः ॥ ५३ ॥ न च मे कुर्वतो राज्ये बहु
वो ब्राह्मणाहताः ॥ विधवाश्च कृतानार्यो निर्धनाश्च जनाः कृताः ॥ ५४ ॥ एवं पापप्रवृत्तेन कुर्वता पा
पमुत्तमं ॥ तु यो हित मया दृष्टस्तेनोपहतमपागमत् ॥ ५५ ॥ पुष्पाहूस्तः सकन्यश्चः सजन्तः समुपोषितः
न च दृष्टो मया विशेषकिमर्थः समुपोषितः ॥ ५६ ॥ तेनापि कथितं तत्र ब्रवत्वं द्वादशी दोतां स विधा
नेत दुहे श्च तासापि मया तदा ॥ ५७ ॥ तस्य यं कर्मलोकं प्राप्ति वियं दृष्टमया न घायदन्तं मेत द
दन्तं सजलं यच्छ कौ च नं ॥ ५८ ॥ फलं च मुञ्जते तस्य पिशाचत्वे पिनित्यशः ॥ पिशाचत्वं न चोरा
ज्यं मे प्रसादान्मम नश्यतु ॥ ५९ ॥ ड पो षितं फलं चैन जो तिस्म रणमेव च ॥ दधि भक्त प्रद
नेन जलं नं चाक्षयं मम ॥ ६० ॥ तेन च सर्वपापि शापि शाच त्व मुपागताः ॥ मोवहन्ति च सर्वं
ते पुन मां कीर्तनं तु श्रुत्वैतः ॥ ६१ ॥ एतत्सर्वं मया ख्यातं तवैव प्रयकुतो द्भवा ॥ उपकाराय
सर्वेषां प्रवक्ष्यामि श्रुणु तत्व ॥ मोरजं तेन मया न्यसो सुवर्णं भुजंतं रम ॥ अभिज्ञाने च ते
सिप्राप्मीरक्षमयो मुखं ॥ ६३ ॥ आदायतत्र गच्छ स्वगयातीर्थमनुत्तमं ॥ स्यापिं होच

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

चित्रपंतरेर

रांम
॥३॥

दानतश्च सर्वे पापहतास्मि चक्षया ॥६४॥ पिशाचा नाम मजा सार्द्धं यथा पापपद्धयो भदेहा ॥ न च संपु
टकाद्दृष्टो सर्वेषां गोत्र नाम च ॥६५॥ निरघ्य नामानि सर्वाणि कुरुक्षेत्रस्नान्ति तं परं ॥ कु
नस्य वाणि गायत्र्येन धेनको ॥ ॐ गाम ह ॥६६॥ राजधानी ततो गच्छत् दर्शनं महत्
सोमावृद्धयां च मे चांवीपरोपकरणे ततः ॥६७॥ पिंडान्नपिशाचानां नामकोऽनुकीर्तितान्यपि
शाचानिपमाय च सर्वेषामनुपूर्वशः ॥६८॥ ततश्चैते विमानस्था मन्त्रचूर्णिति जन्मुदा
यतः कुप्सिताः सर्वे किल्विषा हन्ति जन्मनः ॥६९॥ प्रयामः स्वर्गं तत्र सर्वे इदानीं त्वत्प्रसादतः
साधुसंगो न हि स्वल्पाक स्याच्चिदेह जायते ॥७०॥ एवमुक्त्वा गताः सर्वे विमानैः सूर्यसंनिभैः
दिव्यरूपधराः सर्वे तेजोमयं लोदिशो दश ॥७१॥ हरिदत्तोऽपि तान्सर्वान्समुद्धृत्य जगाम ह
स्वदेशं च स्वच नगरं स्वगृहं च विवेश ह ॥७२॥ [illegible] नमाख्या तं श्रवणं ह दर्शि
तं । अनुभूयेत पुरा शायं यथा तेन महात्मना ॥७३॥ सर्वपापहरं पुण्यं किल्विषस्य च नाशनं
यः ..नाम यत्तेषां पुंसां तु हि जन्मनः ॥७४॥ कुर्वीतः सननेवे प्रोके श्रवणं हृदर्शीनरः ॐ

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

पत्र

॥६३॥

पाद्यनक्तौ संपूज्य देवदेवं जनार्दनं ॥ ७५ ॥ गत्वा विष्णुपुरं चैव क्रीडते भोगयुक्सुमान्
॥ पितामहदिनं ब्राह्मं दिव्यरूपधरो वशी ॥ ७६ ॥ यस्त्वेदं पठते नित्यं शृणुयादपि भक्तिमान् ॥
सोपि तद्गतितज्जोतिमा ज्ञोतिविमुक्तः सर्वकिल्बिषैः ॥ ७७ ॥ घोमा घस्नाने प्रयागे चय
त्पुण्यं लभते द्विजः ॥ तत्पुण्यं पूजनमा ज्ञोतिविमुक्तः सर्वबंधनात् ॥ ७८ ॥ इत्यादि
त्यपुराणे श्रवणद्वादशी माहात्म्यं संपूर्णं ॥ वामनायेनमः ॥ नमो नमस्ते गोविंद
नमस्तो जगन्नाथायिने ॥ द्वादश्यां मेऽत्र हाणार्घ्यं युक्तो यो श्रवणेन तु ॥ ७९ ॥ श्रीराम
चंद्रचरणकमलाभ्यां नमो नमस्तोन्दश्रं ॥ ॥ आनंदराम ॥

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri

स्रवण द्वादसी
महातम

© Dharmartha Trust J&K. Digitized by eGangotri